

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія

“Затверджено”
на засіданні кафедри
іноземних мов з латинською мовою
та медичною термінологією
Протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.
Завідувач кафедри
к. пед. н., доц. Беляєва О.М.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Навчальна дисципліна	Латинська мова та медична термінологія
Модуль №2	Лексико-синтаксичне забезпечення розділу “Рецептура. Основи фармацевтичної термінології”. Лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання розділу “Основи клінічної термінології”.
Змістовий модуль №1	Рецептура. Основи фармацевтичної термінології.
Тема заняття	Виписування рецептів на м'які лікарські форми
Курс	II
Факультет	медичний №2 (нормативний термін навчання)
Кваліфікація	освітня «Магістр медицини» професійна «Лікар»
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	222 «Медицина»

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Фармацевтична термінологія – це термінологія, що обслуговує окремий розділ медицини, який називається фармація. Цей розділ обслуговує сферу виробництва та застосування лікарських засобів.

До основних понять фармації належать: лікарська сировина, лікарська речовина, лікарський засіб, лікарська форма, лікарський препарат. Залежно від консистенції лікарські форми поділяються на: тверді (*formae medicamentorum durae*), рідкі (*formae medicamentorum liquidae*), м'які (*formae medicamentorum molles*) та аерозолі (*aërosōla*).

2. КОНКРЕТНІ ЦІЛІ

Студенти повинні знати:

- латинську номенклатуру м'яких лікарських форм;
- загальну характеристику м'яких лікарських форм;
- особливості дозування м'яких лікарських форм;
- словникові форми назв лікарських форм та препаратів;
- правила побудови рецептурних виразів із прийменниками *in*, *pro*, *ad*;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- утворення форм *Gen. Sing.* і *Plur.*, та *Acc. Plur.*

Студенти повинні вміти грамотно перекладати рецепти, утворювати фармацевтичні терміни за конструкціями „узгоджене означення” та „неузгоджене означення”, утворювати рецептурні вирази із прийменниками *in*, *pro*, *ad*, форми наказового та умовного способів дієслів, які вживаються в рецептах.

3. БАЗОВІ ЗНАННЯ, ВМІННЯ, НАВИЧКИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

3.1. Міжпредметна інтеграція:

<i>Наступні дисципліни</i> (забезпечувані)	Знати	Вміти
Фармакологія	латинську номенклатуру лікарських форм; загальну характеристику твердих форм ліків;	1. Правильно записувати назви лікарських форм та препаратів у межах матеріалу, що вивчається; 2. Перекладати рецепти з української мови на латинську та навпаки..

3.2. Внутрішньо- предметна інтеграція

Зв'язок із попередніми темами: Модуль 1, теми: „Поняття “науковий термін”. Структура анатомо – гістологічних термінів.”; “Граматичні категорії прикметника, поділ на групи.” “Іменники I відміни. Лексика. Вирази. ...” “Дієслово: Категорії	1. попередні відомості про систему латинських іменників та прикметників; 2. словникові форми термінів; 3. правила утворення форми родового відмінку; 4. з якими відмінками вживаються прийменники <i>in</i> , <i>pro</i> , <i>ad</i> ; 5. правила утворення форм	На новому лексичному та граматичному матеріалі: 1. будувати рецептурні вирази; 2. правильно утворювати форми наказового та умовного способів дієслів, які вживаються в рецептах;
---	--	--

дієслова. Наказовий спосіб. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану. ...”, „Рецепт, його граматична структура, моделі рецептурних прописів. ... ”, “Латинська номенклатура лікарських форм.”	наказового та умовного способів дієслів, які вживаються в рецептах; 6. правопис фармацевтичних термінів; 7. латинську номенклатуру лікарських форм; 8. правила оформлення латинської частини рецепту; 9. загальну характеристику твердих форм ліків.	3. утворювати рецептурні вирази з прийменниками in, pro, ad; 4. Ставити фармацевтичні терміни в рецептурній формі;
Зв'язок із наступними темами: Модуль 2, “Виписування рецептів на рідкі лікарські форми”;		

4.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ

4.1. Перелік основних термінів параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття.

Студент повинен засвоїти:

- 1) загальну характеристику м'яких лікарських форм та їх класифікацію;
- 2) правила виписування рецептів на м'які лікарські форми;
- 3) словникові форми препаратів, лікарських форм які зустрічаються у вправах на переклад рецептів;
- 4) номенклатуру лікарських засобів.

4.2. Теоретичні питання до заняття:

1. Назвіть м'які лікарські форми.
2. Які ви можете охарактеризувати лініменти?
3. У чому полягає відмінність пасти від мазі?

4.3. Практичні завдання, які виконуються на занятті:

Вправлення у перекладі з латинської мови українською та навпаки рецептів на м'які лікарські форми.

5. ЗМІСТ ТЕМИ

1. Загальна характеристика м'яких лікарських форм:

мазі – unguenta (unguentum, i n)
лініменти – linimenta (linimentum, i n)
пасти – pastae (pasta, ae f)
пластирі – emplastra (emplastrum, i n)

2. Переклад з латинської мови українською та навпаки рецептів на м'які лікарські форми

6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

А. Запитання для самоконтролю

1. Які ви знаєте м'які лікарські форми?
2. Як ви можете схарактеризувати пластирі?
3. Як ви можете схарактеризувати лініменти?
4. Як ви можете схарактеризувати мазі?

В. Тести для самоконтролю

Тест № 1

Вказати ряди, де зазначені тільки м'які лікарські форми:

- (A) Tabuletta, ae f; aërosolum, i n; granulum, i n.
- (B) Unguentum, i n; pasta, ae f; emplastrum, i n;
- (C) Pulvis, ěris m; infusum, i n; dragée n.

Тест № 2

Зазначити, які з поданих м'яких лікарських форм дозовані:

- Варіанти відповіді:**
- a) unguentum, i n;
 - b) suppositorium, i n;
 - c) pasta, ae f;
 - d) linimentum, i n.

Тест № 3

Рецепт на ... виписують тільки скороченим способом

- Варіанти відповіді:**
- a) мазь;
 - b) пасту;
 - c) гель;
 - d) лінімент.

ЛІТЕРАТУРА

I. Основна:

1. Краковецька Г. О. Латинська мова. Рецептатура. Клінічна термінологія: [підруч. для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів акредит.] / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. — К.: Здоров'я, 1999. — 360 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. Беляєва, І. Сологор. — К.: ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.

II. Додаткова:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.

2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології: [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. — К. : ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін. ; за ред. Л.Ю. Смольської. — 4-е вид. — К. : ВСВ «Медицина», 2019. — 472 с.
4. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін.; за ред. Л.Ю. Смольської. — 3-є вид., переробл. і допов. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 472 с.
5. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DISTA: Восьмязычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. — Минск : Белорусс. ассоц. «Конкурс», 2012. — 272 с.
6. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. — СПб. : «Алетейя», 1995. — 598 с.
7. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М.: Медгиз, 1957. — 422 с.
8. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М.: Русский язык, 1976. — 596 с.
9. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань : навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишнеvsька Л. І., Ковальова Т. М. [та ін.]; за ред. Н. П. Половко. — Х.: Вид-во НФаУ, 2017. — 97 с.
10. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
11. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського вид.]. — Львів: Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
12. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К.: Здоров'я, 1993. — 224 с.
13. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
14. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. — [2-е изд., доп.]. — Минск: Высшая школа, 1991. — 624 с.
15. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. — К.: Книга-плюс, 2013. — 317 с.

16. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.] ; под ред. М. Ф. Книпович. — К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
17. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. — К. : «Богдан», 2008. — 176 с.
18. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. — Киев : Морион, 2010. — 2240 с.
19. Корж Н. Г. Из скарбниці античної мудрості / Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. — К.: Вища школа, 1988. — 320 с.
20. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. — К. : Медицина, 2008. — 360 с.
21. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей: в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 1. — Харьков : Торсинг, 1997. — 560 с.
22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей: в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 2. — Харьков : Торсинг, 1997. — 592 с.
23. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. — К.: «Здоров'я», 2001 — 225 с.
24. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів: Вид. дім «Наутілус», 2004. — 592 с.
25. Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 344 с.
26. Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. — Чернівці, 2010. — 606 с.
27. Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толок. — Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. — 288 с.
28. Скрипніков М.С. Noli посере / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во «Вісті», 1997. — 140 с.
29. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К.: Знання, 2012. — 704 с.
30. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е—Н. — К.: Знання, 2013. — 744 с.
31. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О—С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.

32. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т–Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
33. Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. — Минск : Вышш. шк., 1996. — 464 с.
34. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. — К.: Вища школа, 1990. — 436 с.
35. Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. — Вінниця: Нова книга, 2010. — 392 с.
36. Koodziej A. Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. — Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. — 290 str.
37. Faldrowicz W. Lingua Latina pro usu medico / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. — 216 s.
38. Rudzitis K. Terminologia medica in duobus voluminibus / K. Rudzitis. — V.I. — Riga: Liesma, 1973. — 1039 p; v. II — Riga: Liesma, 1977. — 866 p.

Інформаційні ресурси

<http://kniga.info/2010/03/11/grammatika-latinskogo-iazyka>
http://graecolatini.narod.ru/r/stud_posl_1200.htm
<http://www.ruslat.info/>
<http://latinlexicon.org/paradigms.php>
[http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina prima](http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina_prima)

Методичні вказівки укладені доц. Сологор І.М.

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія

“Затверджено”
на засіданні кафедри
іноземних мов з латинською мовою
та медичною термінологією
Протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.
Завідувач кафедри
к. пед. н., доц. Беляєва О.М.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Навчальна дисципліна	Латинська мова та медична термінологія
Модуль №2	Лексико-синтаксичне забезпечення розділу “Рецептура. Основи фармацевтичної термінології”. Лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання розділу “Основи клінічної термінології”.
Змістовий модуль №1	Рецептура. Основи фармацевтичної термінології.
Тема заняття	Виписування рецептів на рідкі лікарські форми
Курс	II
Факультет	медичний №2 (нормативний термін навчання)
Кваліфікація	освітня «Магістр медицини» професійна «Лікар»
Спеціальність	222 «Медицина»

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Фармацевтична термінологія – це термінологія, що обслуговує окремий розділ медицини, який називається фармація. Цей розділ обслуговує сферу виробництва та застосування лікарських засобів.

До основних понять фармації належать: лікарська сировина, лікарська речовина, лікарський засіб, лікарська форма, лікарський препарат. Залежно від консистенції лікарські форми поділяються на: тверді (*formae medicamentorum durae*), рідкі (*formae medicamentorum liquidae*), м'які (*formae medicamentorum molles*).

2. КОНКРЕТНІ ЦІЛІ

Студенти повинні знати:

- латинську номенклатуру рідких лікарських форм;
- загальну характеристику рідких лікарських форм;
- особливості дозування рідких лікарських форм;
- словникові форми назв лікарських форм та препаратів;
- правила побудови рецептурних виразів із прийменниками *in*, *pro*, *ad*;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- утворення форм *Gen. Sing.* і *Plur.*, та *Acc. Plur.*

Студенти повинні вміти грамотно перекладати рецепти, утворювати фармацевтичні терміни за конструкціями „узгоджене означення” та „неузгоджене означення”, утворювати рецептурні вирази із прийменниками *in*, *pro*, *ad*, форми наказового та умовного способів дієслів, які вживаються в рецептах.

3. БАЗОВІ ЗНАННЯ, ВМІННЯ, НАВИЧКИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

3.1. Міжпредметна інтеграція:

Наступні дисципліни (забезпечувані)	Знати	Вміти
Фармакологія	латинську номенклатуру лікарських форм; загальну характеристику твердих форм ліків;	1. Правильно записувати назви лікарських форм та препаратів у межах матеріалу, що вивчається; 2. Перекладати рецепти з української мови на латинську та навпаки..

3.2. Внутрішньо- предметна інтеграція

Зв'язок із попередніми темами: Модуль 1, теми: „Поняття “науковий термін””. Структура анатома – гістологічних термінів.”; “Граматичні категорії прикметника, поділ на групи.” “Іменники I відміни. Лексика. Вирази. ...”	1. попередні відомості про систему латинських іменників та прикметників; 2. словникові форми термінів; 3. правила утворення форми родового відмінку; 4. з якими відмінками вживаються прийменники <i>in</i> , <i>pro</i> , <i>ad</i> ;	На новому лексичному та граматичному матеріалі: 1. будувати рецептурні вирази; 2. правильно утворювати форми наказового та умовного способів дієслів, які вживаються в
--	---	--

“Дієслово: Категорії дієслова. Наказовий спосіб. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану. ..”, „Рецепт, його граматична структура, моделі рецептурних прописів. ...”, “Латинська номенклатура лікарських форм.”	5. правила утворення форм наказового та умовного способів дієслів, які вживаються в рецептах; 6. правопис фармацевтичних термінів; 7. латинську номенклатуру лікарських форм; 8. правила оформлення латинської частини рецепту; 9. загальну характеристику твердих форм ліків.	рецептах; 3. утворювати рецептурні вирази з прийменниками in, pro, ad; 4. Ставити фармацевтичні терміни в рецептурній формі;
--	--	--

4.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ

4.1. Перелік основних термінів параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття.

Студент повинен засвоїти:

- 1) загальну характеристику рідких лікарських форм та їх класифікацію;
- 2) правила виписування рецептів на рідкі лікарські форми;
- 3) словникові форми препаратів, рідких лікарських форм, які зустрічаються у вправах на переклад рецептів;
- 4) номенклатуру лікарських засобів.

4.2. Теоретичні питання до заняття:

1. Назвіть рідкі лікарські форми.
2. Як поділяються розчини залежно від розчинника?
3. Як класифікуються розчини залежно від призначення?
4. Яким способом виписують рецепти на настої та відвари?
5. З яких олій готують емульсії?
6. Як поділяються екстракти залежно від консистенції?
7. Як поділяються екстракти залежно від екстрагувальної рідини?

4.3. Практичні завдання, які виконуються на занятті:

Вправління у перекладі з латинської мови українською та навпаки рецептів на рідкі лікарські форми.

5. ЗМІСТ ТЕМИ

1. Загальна характеристика рідких лікарських форм:

розчини – solutiōnes (solutio, ōnis f)

краплі – guttae (gutta, ae f)

настої та відвари – infūsa et decocta (infūsum, i n et decoctum, i n)

настоянки – tinctūrae (tinctūra, ae f)

екстракти – extracta (extractum, i n)
 суспензії – suspensiōnes (suspensio, ōnis f)
 емульсії – emulsa (emulsum, i n)
 слизи – mucilagīnes (mucilago, īnis f)
 мікстури – mixtūrae (mixtūra, ae f)

2. Переклад з латинської мови українською та навпаки рецептів на рідкі лікарські форми

6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

А. Запитання для самоконтролю

1. Як поділяються розчини залежно від розчинника?
2. Як класифікуються розчини залежно від призначення?
3. Яким способом виписують рецепти на настої та відвари?
4. Як поділяються екстракти залежно від консистенції?
5. Як поділяються екстракти залежно від екстрагувальної рідини?

В. Тести для самоконтролю

Тест №1

Вказати ряди, де зазначені тільки рідкі лікарські форми.

- (A) Balsānum, i n; suppositorium, i n; succus, i m.
 (B) Suspensio, ōnis f; sirūpus, i m; emulsum, i n.
 (C) Linimentum, i n; decoctum, i n; emplastrum, i n.

Тест № 2

Зазначити, на які рідкі лікарські форми рецепт виписується тільки скороченим способом.

- Варіанти відповіді:** a) infūsum, i n;
 b) mixtūra, ae f;
 c) decoctum, i n;
 d) extractum, i n.

Тест № 3

Залежно від розчинника розчини (*solutiones*) поділяються на:

- Варіанти відповіді:** a) spissae;
 b) aquōsae;
 c) siccae;
 d) oleōsae;
 e) mucōsae;
 f) spirituōsae;
 g) aethylīcae.

ЛІТЕРАТУРА

I. Основна:

1. Краковецька Г. О. Латинська мова. Рецептурса. Клінічна термінологія: [підруч. для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів акредит.] / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. — К.: Здоров'я, 1999. — 360 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології: [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. Беляєва, І. Сологор. — К.: ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.

II. Додаткова:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології: [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. — К.: ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін.; за ред. Л.Ю. Смольської. — 4-е вид. — К.: ВСВ «Медицина», 2019. — 472 с.
4. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін.; за ред. Л.Ю. Смольської. — 3-є вид., переробл. і допов. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 472 с.
5. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DISTA: Восьмизычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. — Минск: Белорусс. ассоц. «Конкурс», 2012. — 272 с.
6. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. — СПб.: «Алетейя», 1995. — 598 с.
7. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М.: Медгиз, 1957. — 422 с.
8. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М.: Русский язык, 1976. — 596 с.
9. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань: навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишневська Л. І., Ковальова Т. М. [та ін.]; за ред. Н. П. Половко. — Х.: Вид-во НФаУ, 2017. — 97 с.
10. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського вид.]. — Львів: Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
11. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го

- американського. вид.]. — Львів: Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
12. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К.: Здоров'я, 1993. — 224 с.
 13. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
 14. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. — [2-е изд., доп.]. — Минск: Высшая школа, 1991. — 624 с.
 15. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. — К.: Книга-плюс, 2013. — 317 с.
 16. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.] ; под ред. М. Ф. Книпович. — К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
 17. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. — К. : «Богдан», 2008. — 176 с.
 18. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. — Киев : Морион, 2010. — 2240 с.
 19. Корж Н. Г. Із скарбниці античної мудрості / Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. — К.: Вища школа, 1988. — 320 с.
 20. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. — К. : Медицина, 2008. — 360 с.
 21. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей: в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 1. — Харьков : Торсинг, 1997. — 560 с.
 22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей: в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 2. — Харьков : Торсинг, 1997. — 592 с.
 23. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. — К.: «Здоров'я», 2001 — 225 с.
 24. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів: Вид. дім «Наутілус», 2004. — 592 с.
 25. Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 344 с.

26. Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. – Чернівці, 2010. – 606 с.
27. Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толоч. — Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. — 288 с.
28. Скрипніков М.С. Noli посере / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во «Вісті», 1997. — 140 с.
29. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К.: Знання, 2012. — 704 с.
30. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е—Н. — К.: Знання, 2013. — 744 с.
31. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О—С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.
32. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т—Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
33. Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. — Минск : Высш. шк., 1996. — 464 с.
34. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. — К.: Вища школа, 1990. — 436 с.
35. Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. — Вінниця: Нова книга, 2010. — 392 с.
36. Koodziej A. Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. — Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. — 290 ct.
37. Faldrowicz W. Lingua Latina pro usu medico / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. — 216 s.
38. Rudzitis K. Terminologia medica in duobus voluminibus / K. Rudzitis. — V.I. — Riga: Liesma, 1973. — 1039 p; v. II — Riga: Liesma, 1977. — 866 p.

Інформаційні ресурси

<http://kniga.info/2010/03/11/grammatika-latinskogo-iazyka>

[http://graecolatini.narod.ru/r stud posl 1200.htm](http://graecolatini.narod.ru/r_stud_posl_1200.htm)
<http://www.ruslat.info/>
<http://latinlexicon.org/paradigms.php>
[http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina prima](http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina_prima)

Методичні вказівки укладені доц. Сологор І.М.

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія

“Затверджено”
на засіданні кафедри
іноземних мов з латинською мовою
та медичною термінологією
Протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.
Завідувач кафедри
к. пед. н., доц. Беляєва О.М.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Навчальна дисципліна	Латинська мова та медична термінологія
Модуль №2	Лексико-синтаксичне забезпечення розділу “Рецептура. Основи фармацевтичної термінології”. Лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання розділу “Основи клінічної термінології”.
Змістовий модуль №2	Клінічна термінологія.
Тема заняття	Контроль змістового модуля 1. Поняття «клінічний термін». Однослівні та багатослівні терміни. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовою.
Курс	II
Факультет	медичний №2 (нормативний термін навчання)
Кваліфікація	освітня «Магістр медицини» професійна «Лікар»
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	222 «Медицина»

1.АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Клінічна термінологія — одна з найскладніших підсистем медичної термінології, яка охоплює як назви хвороб і патологічних процесів, так і способів обстеження та лікування, назви операцій. Вона утворюється, як правило, на базі слів грецького походження, хоча в сучасному її складі зустрічаються й слова, запозичені з інших мов.

Термінологічної базою клінічних термінів є грецько - латинські еквіваленти і кінцеві терміноелементи. Засвоєння значень окремих терміноелементів не тільки дозволяє зорієнтуватися в структурі клінічного терміна, запозиченого з класичних мов або побудованого на їх основі, оскільки терміноелементи в більшості випадків складають смислову підвалину терміна, але й сприяють збагаченню лексичного багажу, професійної мови фахівця медичного профілю.

2. КОНКРЕТНІ ЦІЛІ

Студенти повинні знати:

- а) правила утворення клінічних термінів;
- б) греко-латинські еквіваленти іменників та кінцеві терміноелементи;
- в) словникові форми клінічних термінів;
- г) правила проведення словотворчого аналізу;
- д) правила побудови клінічних термінів за допомогою з'єднувальної голосної.
- е) основні правила утворення клінічних термінів шляхом поєднання коренів чи афіксів;
- є) види терміноелементів за положенням;
- ж) правила змінювання форм терміноелемента в залежності від його положення.

Студенти повинні вміти грамотно перекладати клінічні терміни з латинської мови на українську та навпаки.

3.БАЗОВІ ЗНАННЯ, ВМІННЯ, НАВИЧКИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

3.1. Міжпредметна інтеграція:

	Знати	Вміти
Наступні дисципліни (забезпечувані) хірургія, гінекологія, педіатрія, терапія	ключові клінічні терміни; основні правила побудови термінів	1. За допомогою з'єднувальної голосної утворювати клінічні терміни; 2. Правильно записувати терміни та перекладати їх.

3.2. Внутрішньо- предметна інтеграція

	Знати	Вміти
Зв'язок із попередніми темами: „Поняття “науковий	1. попередні відомості про систему латинських іменників та	На новому лексичному матеріалі: 1. утворювати клінічні

термін”. Структура анатома – гістологічних термінів.”; “Грамаітичні категорії прикетніка, поділ на групи.”	прикетників, які використовуються у клінічній термінології; 2. словникові форми клінічних термінів;	терміни шляхом поєднання двох чи кількох словотворчих елементів; 2. правильно записувати словникові форми;
Зв'язок із наступними темами: „Утворення термінів-комполітів за заданими морфемами та терміноелементами.”; „Утворення термінів назв хвороб запального, незапального та пухлинного характеру.” „Переклад латинською мовою деяких діагнолів медицини...”	3. правила утворення складних термінів за допомогою з'єднувальних голосних; 4. особливості побудови терміноелементів в залежності від його позиції; 5. правила утворення термінів за допомогою коренів чи афіксів; 6. правила перекладу клінічних термінів	3. утворювати складні клінічні терміни за допомогою префіксів чи афіксів; 4. проводити аналіз складних термінів; 5. грамотно перекладати клінічні терміни.

4.3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ

4.1. Перелік основних термінів параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття.

Студенти повинні засвоїти значення та правопис словникових форм клінічних термінів на позначення назв захворювань, симптомів, синдромів, методів діагностики, терапії, а також діагнолів (у межах теми заняття). Знати основні греко-латинські еквіваленти іменників та кінцевих терміноелементів, які регулярно зустрічаються у назвах клінічних термінів у межах матеріалу, який вивчається.

4.2. Теоретичні питання до заняття:

1. Що таке терміноелемент?
2. Як визначаються твірні основи у грецьких словах?
3. Як здійснюється словотвірний аналіз?
4. Як утворюються складні однослівні терміни?
5. Яким чином можна утворювати терміни за заданими значеннями?
6. Як перекладаються клінічні терміни українською мовою?

4.3. Практичні завдання, які виконуються на занятті:

Вправляння в:

- а) перекладі з латинської мови українською термінів-назв захворювань, симптомів, синдромів, методів діагностики, лікування, а також діагнолів;
- б) записуванні латинською мовою термінів-назв захворювань, симптомів, синдромів, методів діагностики, лікування, діагнолів.

5. ЗМІСТ ТЕМИ

1. Контроль змістового модуля 1.
2. Поняття «клінічний термін».
3. Однослівні та багатослівні терміни.
4. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовою.
5. Терміноелемент. Класифікація терміноелементів залежно від позиції в слові.
6. Латинські іменники I відміни та їх грецькі еквіваленти. Кінцеві терміноелементи I відміни.
7. Клінічні терміни, які містять іменники I відміни.

6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Зразок завдань до змістового контролю 1 модуля № 2 з латинської мови та медичної термінології для студентів медичного факультету № 2

В - I

Завдання 1. Визначити основу дієслова та дієвідміну, перекласти українською:

1) dividere; 2) signare; 3) adhibere; 4) nutrire; 5) repetere; 6) miscere; 7) audire; 8) solvere; 9) palpare; 10) vertere; 11) habere, 12) diluere.

Варіанти відповідей: a) I;
 b) II;
 c) III;
 d) роді, числі та відмінку;

Завдання 2. Написати рецепти у повній формі:

- 1) Візьми: Відвару кори калини 10,0: 200 мл
 .Видай. Познач.
- 2) Візьми: Фенобарбіталу 0,05
 Папаверину гідрохлориду 0,03
 Кальцію глюконату 0,5
 Змішати, щоб утворився порошок.
 Видати таких доз числом 24
 Позначити.
- 3) Візьми: Метилсаліцилату 10 мл
 Скипидару очищеного
 Хлороформу по 15 мл
 Олії блекоти 60 мл
 Змішай, щоб утворився лінімент
 Видай. Познач.
- 4) Візьми: Квіток ромашки
 Плодів кропу по 10,0
 Кореня алтеї
 Кореня солодки
 Листя м'яти перцевої по 20,0
 Змішай, щоб утворився збір
 Видай.

Познач.

- 5) Візьми: Настоянки глоду 20,0
Рідкого екстракту водяного перцю
Настоянки березових бруньок по 10,0
Змішай. Видай. Познач

Завдання 3. Перекласти українською мовою, записати словникову форму кожного слова:

- 1) pix liquida
- 2) sapo viridis
- 3) Magnesii subcarbonas
- 4) cortex Frangulae
- 5) acidum tartaricum

Завдання 4. Перекласти латинською мовою, записати словникову форму:

1. Розчини для ін'єкцій
2. Сірка у чистому вигляді
3. Таблетки для дітей
4. Суспензія для внутрішнього вживання
5. Через рот

А.Завдання для самоконтролю:

Завдання №1. Записати терміни латинською мовою та перекласти їх:

мієльографія, аденопатія, аденографія, гістольогія, цистальгія, гіперемія, цистодінія, анальгезія, флеботомія, глосопатія, холецистопатія, спондильальгія, урольогія, дакріореа.

Завдання № 2. Записати латинською мовою та перекласти терміни:
наука про життєдіяльність організмів, захворювання молочної залози, видалення язика, недовкрів'я, кровотеча з вени, параліч повік, лікування водою, зашивання маткової труби, біль у слізній залозі.

В. Тести для самоконтролю

Тест № 1

Вибрати грецькі дублетні позначення іменників І відміни.

Латинські назви:

1. vesīca fellea;
2. glandŭla;
3. medulla ossea;
4. cellŭla;
5. urīna;
6. medulla spinālis.

Грецькі еквіваленти:

- a) myelos;
- b) cytos;
- c) aden;
- d) cholecystis;
- e) uron.

Тест № 2

Оберіть термін зі значенням «червона висипка»

Варіанти відповіді:

- a) miliaria profunda;
- b) miliaria non specificata;
- c) miliaria rubra;
- d) miliaria apocrinis;
- e) miliaria crystallina.

Тест № 3

Який термін має значення *«розширення жовчного міхура»*

Варіанти відповіді:

- a) cholecystopathia;
- b) cholecystostomia;
- c) cholecystotomia;
- d) cholecystectomy;
- e) cholecystectasia.

ЛІТЕРАТУРА**I. Основна:**

1. Краковецька Г. О. Латинська мова. Рецепттура. Клінічна термінологія: [підруч. для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів акредит.] / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. — К.: Здоров'я, 1999. — 360 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецепттури і клінічної термінології: [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. Сологор. — К.: ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.

II. Додаткова:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецепттури і клінічної термінології: [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. — К.: ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін.; за ред. Л.Ю. Смольської. — 4-е вид. — К.: ВСВ «Медицина», 2019. — 472 с.
4. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін.; за ред. Л.Ю. Смольської. — 3-є вид., переробл. і допов. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 472 с.
5. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DISTA: Восьмизычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. — Минск: Белорусс. ассоц. «Конкурс», 2012. — 272 с.
6. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. — СПб.: «Алетейя», 1995. — 598 с.

7. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М.: Медгиз, 1957. — 422 с.
8. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М.: Русский язык, 1976. — 596 с.
9. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань : навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишневська Л. І., Ковальова Т. М. [та ін.]; за ред. Н. П. Половко. — Х.: Вид-во НФаУ, 2017. — 97 с.
10. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
11. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів: Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
12. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К.: Здоров'я, 1993. — 224 с.
13. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
14. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. — [2-е изд., доп.]. — Минск: Высшая школа, 1991. — 624 с.
15. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. — К.: Книга-плюс, 2013. — 317 с.
16. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.]; под ред. М. Ф. Книпович. — К.: Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
17. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. — К.: «Богдан», 2008. — 176 с.
18. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред. акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. — Киев : Морион, 2010. — 2240 с.
19. Корж Н. Г. Із скарбниці античної мудрості / Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. — К.: Вища школа, 1988. — 320 с.
20. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. — К.: Медицина, 2008. — 360 с.

21. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей: в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 1. — Харьков : Торсинг, 1997. — 560 с.
22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей: в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 2. — Харьков : Торсинг, 1997. — 592 с.
23. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. — К.: «Здоров'я», 2001 — 225 с.
24. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів: Вид. дім «Наутілус», 2004. — 592 с.
25. Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 344 с.
26. Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. — Чернівці, 2010. — 606 с.
27. Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толок. — Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. — 288 с.
28. Скрипніков М.С. *Noli posere* / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во «Вісті», 1997. — 140 с.
29. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К.: Знання, 2012. — 704 с.
30. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е—Н. — К.: Знання, 2013. — 744 с.
31. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О—С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.
32. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т—Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
33. Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. — Минск : Высш. шк., 1996. — 464 с.
34. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. *Proverbia et dicta Latina* / Ю. В. Цимбалюк. — К.: Вища школа, 1990. — 436 с.
35. Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г.,

- Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. – Вінниця: Нова книга, 2010. – 392 с.
36. Koodziej A. *Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny* / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. — Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. — 290 с.
37. Faldrowicz W. *Lingua Latina pro usu medico* / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. — 216 s.
38. Rudzitis K. *Terminologia medica in duobus voluminibus* / K. Rudzitis. — V.I. – Riga: Liesma, 1973. – 1039 p; v. II – Riga: Liesma, 1977. – 866 p.

Інформаційні ресурси

<http://kniga.info/2010/03/11/grammatika-latinskogo-iazyka>
http://graecolatini.narod.ru/rstud_posl_1200.htm
<http://www.ruslat.info/>
<http://latinlexicon.org/paradigms.php>
[http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina prima](http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina_prima)

Методичні рекомендації укладені доц. Сологор І.М.

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія

“Затверджено”
на засіданні кафедри
іноземних мов з латинською мовою
та медичною термінологією
Протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.
Завідувач кафедри
к. пед. н., доц. Беляєва О.М.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Навчальна дисципліна	Латинська мова та медична термінологія
Модуль №2	Лексико-синтаксичне забезпечення розділу “Рецептура. Основи фармацевтичної термінології”. Лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання розділу “Основи клінічної термінології”.
Змістовий модуль №2	Клінічна термінологія.
Тема заняття	Словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів. Латинські числівники в ролі префіксів.
Курс	II
Факультет	медичний №2 (нормативний термін навчання)
Кваліфікація	освітня «Магістр медицини» професійна «Лікар»
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	222 «Медицина»

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Значна кількість ключових анатомо-гістологічних, клінічних та фармацевтичних термінів є іменниками. Засвоєння лексичного мінімуму, відмінкових закінчень, особливостей іменників грецького походження сприяє поповненню лексичного запасу, формує та розширює граматичні навички студентів відносно використання термінів.

Термінологічною базою клінічних термінів є греко - латинські еквіваленти і кінцеві терміноелементи. Для того, щоб свідомо завчить та краще запам'ятати клінічні терміни, необхідно навчитися аналізувати їх по словотворчим елементам (корінь, суфікс, префікс, основа, закінчення), вміти виявляти походження слова, розуміти значення частотних елементів.

Важливий аспект теми – префікси, які займають значне місце в побудові термінів в анатомічній, клінічній та фармацевтичній термінологіях. Афікси (префікси і суфікси) є продуктивними словотворчими елементами як у загально мовній лексичній сфері, так і у професійній, термінологічній. Знання словотворчих елементів сприяє усвідомленому продуктивному і осмисленому сприйняттю медичної термінологічної системи та довготривалому її запам'ятовуванню.

2. КОНКРЕТНІ ЦІЛІ

1. Знати латинські та грецькі префікси
2. Знати значення префіксів та їх українські відповідники
3. Вміти визначати префікси та розуміти їх значення у словосполученнях
4. За допомогою префіксів утворювати терміни із заданим значенням
5. Перекладати терміни, в тому числі й ті, які містять префікси, з латинської мови на українську та навпаки, знаходити словникову форму іменників та прикметників.

3. БАЗОВІ ЗНАННЯ, ВМІННЯ, НАВИЧКИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Міждисциплінарна інтеграція

Назва попередніх дисциплін	Отриманні навички
1. Українська мова	Знати основні правила утворення складних термінів та утворення конструкцій “Неузгоджене означення” та “Узгоджене означення”
2. Анатомія	Знати ключові анатомо-гістологічні терміни, вміти перекладати анатомо-гістологічні терміни; узгоджувати іменники з прикметниками;

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ

4.1. Перелік основних термінів параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття.

Студенти повинні засвоїти значення та правопис словникових форм клінічних термінів на позначення назв захворювань, симптомів, синдромів, методів діагностики, терапії, а також діагнозів (у межах теми заняття). Знати основні греко-латинські еквіваленти іменників та кінцевих терміноелементів, які регулярно зустрічаються у назвах клінічних термінів у межах матеріалу, який вивчається.

4.2. Теоретичні питання до заняття:

7. Назвіть, які латинські префікси є терміноутворюючими .
8. Назвіть, яким чином здійснюється переклад термінів
9. Назвіть правило складання термінів з латинських префіксів та іменників чи прикметників.
10. Назвіть, яким чином можна утворити терміни за заданими значеннями.
11. Назвіть правило перекладу термінів латинською мовою.

4.3. Практичні завдання, які виконуються на занятті:

Вправлення в:

- а) перекладі з латинської мови українською термінів-назв захворювань, симптомів, синдромів, методів діагностики, лікування, а також діагнозів;
- б) записуванні латинською мовою термінів-назв захворювань, симптомів, синдромів, методів діагностики, лікування, діагнозів.

5. ЗМІСТ ТЕМИ

1. Словотвір.
2. Латинські прийменники в ролі префіксів.
3. Латинські числівники в ролі префіксів.
4. Латино-грецькі дублетні позначення іменників II відміни чоловічого роду
5. Латино-грецькі дублетні позначення іменників II відміни середнього роду
6. Кінцеві терміноелементи II відміни
7. Клінічні терміни, які містять іменники II відміни

6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

А. Завдання для самоконтролю:

Завдання №1. Зробіть словотвірний аналіз термінів і перекладіть їх українською мовою:

1. Myocytus. 2. Craniometria. 3. Lymphocytopenia. 4. Paediatrica. 5. Neurasthenia.
6. Colostomia. 7. Spasmophilia. 8. Typhlatonia. 9. Dactylospasmus. 10. Rhinodacryolithus. 11. Neuroblastus. 12. Gastropexia. 13. Hypnotherapia. 14.

Encephalomalacia. 15. Ophthalmologus. 16. Psychiater. 17. Tonomētrum. 18. Hysterotomia. 19. Oophororrhaphy. 20. Nosologia. 21. Hypersthenuria. 22. Syndesmologia. 23. Hemidystrophia. 24. Pharmacomania. 25. Carcinogenus. 26. Proctorrhagia.

Завдання 2. Утворіть терміни із заданим значенням :

1. hyper-	a) надмірне потовиділення
2. epi-	b) надчеревна ділянка
3. echo-	c) викликаний ззовні
4. a(n)-	d) недокрів'я
5. dys-	e) розлад живлення тканин, органів, або організму у цілому
6. para-	f) запалення навколо ниркової клітковини
7. hexa-	g) запалення навколо ниркової клітковини

В.Тестові завдання для самоконтролю:

Тест № 1

Вибрати грецькі дублетні позначення латинських іменників.

Латинські назви:

1. muscŭlus;
2. intestīnum;
3. calcŭlus;
4. labium;
5. utērus;
6. nasus.

Грецькі дублетні позначення:

- a) metra;
- b) cheilos;
- c) rhis;
- d) hystera;
- e) lithos;
- f) enteron;
- g) mys.

Тест №2

Вибрати грецькі дублетні позначення латинських іменників.

Латинські назви:

1. caecum;
2. ocŭlus;
3. rectum;
4. intestīnum;
5. nervus;
6. medicus;
7. digītus.

Грецькі дублетні позначення:

- a) neuron;
- b) dactylos;
- c) iater;
- d) ophthalmos;
- e) typhlon;
- f) enteron.

Тест № 3

Вибрати грецькі дублетні позначення латинських іменників.

Латинські назви:

1. medicamentum;

Грецькі дублетні позначення:

- a) syndesmos;

2. umbilicus;	b) oophoron;
3. ligamentum;	c) encephalon;
4. crassum;	d) pharmacon;
5. caecum;	e) colon;
6. ovarium;	f) omphalos;
	g) typhlon.

ЛІТЕРАТУРА

I. Основна:

1. Краковецька Г. О. Латинська мова. Рецепттура. Клінічна термінологія: [підруч. для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів акредит.] / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. — К.: Здоров'я, 1999. — 360 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецепттури і клінічної термінології: [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. Беляєва, І. Сологор. — К.: ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.

II. Додаткова:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецепттури і клінічної термінології: [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. — К.: ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін.; за ред. Л.Ю. Смольської. — 4-е вид. — К.: ВСВ «Медицина», 2019. — 472 с.
4. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін.; за ред. Л.Ю. Смольської. — 3-є вид., переробл. і допов. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 472 с.
5. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DISTA: Восемязычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. — Минск: Белорусс. ассоц. «Конкурс», 2012. — 272 с.
6. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. — СПб.: «Алетейя», 1995. — 598 с.
7. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М.: Медгиз, 1957. — 422 с.
8. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М.: Русский язык, 1976. — 596 с.
9. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань: навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишневська Л. І., Ковальова Т. М. [та ін.]; за ред. Н. П. Половко. — Х.: Вид-во НФаУ, 2017. — 97 с.

10. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
11. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів: Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
12. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К.: Здоров'я, 1993. — 224 с.
13. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
14. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. — [2-е изд., доп.]. — Минск: Высшая школа, 1991. — 624 с.
15. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. — К.: Книга-плюс, 2013. — 317 с.
16. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.] ; под ред. М. Ф. Книпович. — К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
17. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. — К. : «Богдан», 2008. — 176 с.
18. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред. акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. — Киев : Морион, 2010. — 2240 с.
19. Корж Н. Г. Із скарбниці античної мудрості / Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. — К.: Вища школа, 1988. — 320 с.
20. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. — К. : Медицина, 2008. — 360 с.
21. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей: в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 1. — Харьков : Торсинг, 1997. — 560 с.
22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей: в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 2. — Харьков : Торсинг, 1997. — 592 с.
23. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. — К.: «Здоров'я», 2001 — 225 с.

24. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів: Вид. дім «Наутілус», 2004. — 592 с.
25. Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 344 с.
26. Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. — Чернівці, 2010. — 606 с.
27. Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толок. — Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. — 288 с.
28. Скрипніков М.С. Noli посере / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во «Вісті», 1997. — 140 с.
29. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К.: Знання, 2012. — 704 с.
30. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е—Н. — К.: Знання, 2013. — 744 с.
31. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О—С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.
32. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т—Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К.: ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
33. Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. — Минск : Высш. шк., 1996. — 464 с.
34. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. — К.: Вища школа, 1990. — 436 с.
35. Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. — Вінниця: Нова книга, 2010. — 392 с.
36. Koodziej A. Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. — Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. — 290 ct.
37. Faldrowicz W. Lingua Latina pro usu medico / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. — 216 s.

38. Rudzitis K. Terminologia medica in duobus voluminibus / K. Rudzitis. – V.I. – Riga: Liesma, 1973. – 1039 p; v. II – Riga: Liesma, 1977. – 866 p.

Інформаційні ресурси

<http://kniga.info/2010/03/11/grammatika-latinskogo-iazyka>

http://graecolatini.narod.ru/rstud_posl_1200.htm

<http://www.ruslat.info/>

<http://latinlexicon.org/paradigms.php>

http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina_prima

Методичні рекомендації укладені доц. Сологор І.М.